

Sammanställning från gruppsamtal och i chatt

Från webinarium 230117 om hur naturvägledning kan lyfta vandringsleder.

Av deltagarna inskickade goda exempel inför webinariet

- Kommunera helheten av upplevelse, t ex även om caféer, uthyrning, kollektivtrafik
- Underlätta för vandrare att välja utifrån en tydlig översikt. Ta fram naturvägledning för delar av leden så att de även får ta del av helheten av budskapet. Välj ut saker att kommunicera så att det hänger ihop med röd tråd för hela leden.
- Kommunera framförallt för de som är ovana. Ange tidsangivelser för deras skull?
- Skapa informationsskyltar för platser längs leden. Om lokala sägner, karaktärer och berättelser. Visar var man gjort geologiska fynd. Koppla till muséer och annan verksamhet för den som vill veta mer.
- Använda QR-koder på plats för att nå ljudguider, filmer eller nå fördjupande information och tips på hur man kan uppleva platsen. Ett gott exempel som lyfts fram är Halltorp.
- QR-kod är bra för att få text uppläst för den som ser dåligt. Skylt med upphöjd text och symboler på karta underlättar också för den som ser dåligt eller har kognitiva funktionsnedsättningar.
- Appen Storyspot
- Se till att design blir användarvänlig och har anpassat gränssnitt för målgruppen
- Vevspelaren "story 2058" är alternativ till u-turn. Använder pump-, vev- och dragkraft hos användaren för att till exempel aktivera ljud.
- Barnleder som kombinerar natur- och kulturupplevelser. Utanför Falun. Väldigt interaktivt och man får följa två barn på 1600-talet.
- Följ upp hur besökare uppfattar effekter av åtgärder. Hur många använder appar? Vad efterfrågas?

Kommentarer och svar i chatten i samband med presentationen om Roslagsleden

Kommunerna för Roslagsleden har ansvar för drift och underhåll, varje kommun har löst det olika. En del med entreprenörer, en del med kommunanställda, och en del med ideella föreningar, med lite olika resultat för ledens kvalitet.

Idag är Roslagsleden bara för vandrare, även om det är många som cyklar och rider på leden också på vissa sträckor.

Gunnika på 52adventures tror det är framtiden att jobba med "friluftsleder" eller kompisleder där man kan dela på leden med hjälp av olika friluftaktiviteter. Alla aktiviteter är folkhälsa i naturen, oavsett om du cyklar eller vandrar eller rider osv. Hon tror att man måste hitta vägar framåt för att skapa mer tillgängliga leder för alla som vill ut i naturen.

Åsikter från markägare om cykling och ridning på Roslagsleden är väldigt blandat, och vissa markägare är mer "drabbade" än andra.

Markägarna för Roslagsleden får ingen ersättning för att ha leden på sin mark.

Fråga: Kan det vara ett mål för Roslagsleden att bli en utvald signaturled?

<https://www.svenskaturistforeningen.se/aktiviteter/vandring/signaturleder/>.

Svar: Angående signaturled för Roslagsleden är det ett jättebra mål, men det krävs en del stora åtgärder innan leden är där.

Alla kommuner har inte skriftliga avtal idag, och de avtal som finns behöver ses över i enlighet med nationella ramverkets riktlinjer för att vara hållbara och stabila för Roslagsledens framtid.

Om det står vandringsled i markägaravtalet bör man nog skriva om eller kanske skriva ett annat avtal för MTB-led med markägaren.

För Roslagsleden är en samordnande funktion viktig att få till i dagsläget, men idag finns den inte utan varje kommun tar (naturligt) ansvar för sin del av leden. Men för Roslagsledens framtid är en samordnande funktion av yttersta vikt.

Angående hela ledens budget så har varje kommun sin egen fördelade budget för sin del av leden.

Man kan tälta längs med Roslagsleden enligt allemansrätten eller använda de vindskydd som finns på vissa delar av leden. Finns få anlagda tältplatser som är officiella.

Information om CNV:s arbete med naturvägledningsplanering för världsarvet Höga Kusten & Kvarkens skärgård: <https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/centrum-for-naturvagledning/naturvagledning/verktyg/planering/planering-av-naturvagledning-i-varldsarvet-Hoga-Kusten--Kvarkens-skargard/>

Länktips i samband med presentationen om olika leder och stigar

<https://motionera.stockholm/hitta-motionsspar/motionsspar/hjorthagens-natur-och-kulturstig/>

Digitala verktyg på CNVs webb: <https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/centrum-for-naturvagledning/naturvagledning/verktyg/digitala-hjalpmedel-for-naturvagledning/>

Noteringar från gruppsamtal utifrån två frågor

Frågorna som deltagarna på webinarier uppmanades diskutera i grupper:

1. Hur kan din organisation förbättra/lyfta vandringsleder och stigar med naturvägledning?
2. Vad behöver ni hjälp med?

Naturvägledningsplan

Man bör tänka till i förväg när man tar fram en naturvägledningsplan. Inventera först och göra sedan.

Intressant med naturvägledningsstrategi.

Om man använder naturvägledning som koncept och gör en naturvägledningsplan skulle detta kunna vägleda och hjälpa till i prioritering både angående var man ska satsa och hur.

Samordning och samverkan

Besökarna bryr sig inte om kommungränser.

Samordning med grannkommuner rekommenderas.

Region: Få till en gemensam organisation/att vara ledsamordnare och genom den utveckla naturvägledningen.

En länsstyrelse kan ha samordnande roll när flera aktörer är delaktiga i arbete med vandringsleder: vara kontakt mot CNV, anordna workshops, driva projektet framåt.

Behöver hjälp med

Leverantörer av olika lösningar för guidning

Samordna leverantörer

Större skogsägare - friluftslivet

Markägaravtal

Finansiering behövs, var hittar man den, vilka vägar finns att gå?

Vilken typ av naturvägledning är bäst för att lyfta berättelser längs en vandringsled?

Hur mycket text ska det vara på skyltar? Bör man ha QR-kod till film? Ljud?

Idéer finns men stöd för att ta fram naturvägledning behövs.

Logistik kan vara en svårighet. Hur kan man förbättra möjligheten att ta sig kollektivt till platser? Planering för det.

Logistik - ta sig till och från de olika platserna längs leden. Bussar går sällan.

Att hitta rätt format för naturvägledning. Välja målgrupp och skraddarsy innehåll.

Historier om Kullaberg via QR-koder alt app

Hitta berättelsen som ska berättas och hitta sättet den ska berättas på, folder, u-turn, appar, QR-kod med mera.

Hitta lämpliga människor till att vara guider och bra kurser för det

Har gjort en aktivitetsslinga för barn och vuxna. Hur kan man skapa utmaningar för barn längs en grusad stig, för att utmana barns motorik?

Bergslagsleden - kulturskyltar i skogen som är gamla och slitna. Ett stort jobb att byta ut dessa. Tänka långsiktigt i arbetet med skyltar. Hur göra?

Att jobba med både natur- och kulturvärden vid naturvägledningsinsatser.

Hitta det unika i ett område så att också företagare och intressenter intresserar sig för området och kan sälja paket och saluföra aktiviteter.

Huvudmannaskapet, hur löser en det i relation till naturvägledning?

Jobbar med skyltar längs kommunal vandringsled. Skulle vilja prova annan typ av naturvägledning. Kanske vevmång, ringa nummer etc.

Natur i världsarv Falun, nära gruvan, berätta om varför slagghögarna ligger där.

I Värmland (16 kommuner) ska en led bli certifierad, handikappanpassning, få gemensam skyltning.

LONA projekt med QR-koder om historia, hälsa och nöje. Locka friluftsliv till museet och vice versa.

Fånga kunskapen som finns i bygden innan den försvinner för gott

Ge upplevelser även på vintern, då går färre bussar, blir beroende av bilar. små transferbussar vore bra, hop on hop off buss

Måste vi börja med platsen eller kan vi först fundera på vilket samtal vi vill ha (vilket budskap) och sen hitta platsen för detta?

Hur kan skyltar, underlag, växtlighet, vyer, materialval och naturtyper samskapa budskapet?

Digitala verktyg - mobiler

Det är för- och nackdelar med QR-koder. Det händer att webbadresser/innehåll tas bort, då är koden inte så rolig.

Digitala lösningar kan vara bra att nå nya, ofta digitalt mkt aktiva besökare. Men lika många vandrar ute i natur för att släppa skärmkontakten.

Det kan vara bra att erbjuda analoga och digitala format, så kan besökare välja.

Används papperskartor? Eller bara digitalt?

Hembygdsföreningar arbetar gärna med papper och papperskartor för besökare. Även vid naturum är tryckta kartor vanliga, liksom digitala.

Mobilfritt längs leden?

I Naturkartan kan man ha ljudfiler som går att spela upp på olika platser längs en led.

Har jobbat med QR-koder på skyltar, som leder till en audioguide.

Olika grupper på leder och allemansrätten

Efter pandemin har trycket ökat på leder, bland annat med cyklister, trots att leder ibland inte är utformad för cyklister.

Allemansrätten är superviktig i all naturvägledning längs vandringsleder.

Goda exempel

Länsstyrelsen Gotland håller på med naturvägledningsplan och jobbar även med upplevelsevärden.

Värmland - använder appar, skyltar som är väldigt bra. Särskilt med olika språk.

Bergslagsleden - helt nytt skyltprogram, på tre språk. Särskilt fokuserar på karta och jobbar mer digitalt. Lite text, men koncist. Använder Naturkartan som primär kanal.

Lona-projekt bra redskap. Restaurera led och skylta i samma veva

Jobbar fortlöpande med Storyspot, intresse för gamla torp och vilka som bodde där. Bra gensvar på det.

Visit Dalarna har sökt medel för de fysiska förutsättningarna, medel från Tillväxtverket.

Länsstyrelsen Värmland har jobbat mest med grundläggande förvaltning och samarbetar med Visit Värmland för att kunna visa upp den infrastruktur som finns.

Emil-leden har rustats upp med hjälp av Leader-medel

Kommentarer chatten i samband med slutdiskussionen

Nätverksträff-Holmen Skog mikael.westman@ornskoldsvik.se

Stora Enso vill teckna avtal om lederna, med kommunerna och då blir det kostnadsfritt. Avgifter dock för föreningar.

Vi har också positiv input från Sveaskog gällande vandringsleder!

Bergslagsleden har bra dialog med Sveaskog, bl.a. i Ekoparker mm.